

CONSILIUL SUPERIOR AL MAGISTRATURII VERITABIL GARANT AL INTERDEPENDENȚEI PUTERII JUDECĂTOREȘTI: REGLEMENTĂRI LEGALE ȘI ABORDĂRI DOCTRINARE

Alexandru ARSENI,
doctor în drept, conferențiar universitar
Constantin ROȘCA,
magistru în drept (USM)

REZUMAT

Incontestabil, statul de drept și democratic se formează și se consolidează în baza mai multor principii, printre care și principiul separației puterilor în stat. Sprijinindu-se pe echilibrul și colaborarea puterii legislative, puterii executive și puterii judecătorești, cea din urmă contribuie totuși la controlul, în mare parte, al funcționării primelor două datorită posibilității aplicării contenciosului administrativ. Nu ne vom referi aici la controlul constituționalității legilor, exercitat de către Curtea Constituțională.

În aceste împrejurări, se ține cont de specificul activității judecătorești chemată să înfăptuiască actul de justiție.

Cuvinte-cheie: Magistratură, Consiliu, funcție, atribuție, competență, independență, garant, organizare, funcționare, organ, disciplină, autoadministrare, instruire.

SUMMARY

Indisputably, the state of law and democratic one is formed and consolidated on the basis of more principles, among which is the principle of separation of powers in the state. Being based on the equilibrium and cooperation of the legislative power, the executive one and the judicial authority, the last one contributes to the control, to a great extent, of the functioning of the first two, due to the possibility of application of the solicitor's administrative office. We will not speak here of the control of the constitutionality of laws, exercised by the Constitutional Court.

In these contexts, it is taken into consideration the specific features of the judicial activity having the task to implement the act of justice.

Key-words: Magistrature, Council, function, duty, competence, independence, guarantor, organization, functioning, organ, discipline, self administration, instruction.

Anotare. În țările democratice, este unanim recunoscut și aplicat principiul separării puterilor în stat, una dintre ramurile puterii fiind cea judecătorească. Respectiv, se pune problema de a ști cum această ramură distinctă a puterii își realizează funcțiile și prin ce structură.

Practica constituțională, precum și cea doctrinară au formulat și cristalizat soluții conform cărora acest organism este Consiliul judiciar (conform Recomandării Rec.(2010/12) a Consiliului Europei), iar conform prevederilor constituționale ale multor țări – Consiliul Superior al Magistraturii.

Vom menționa că dacă la nivelul constituțional reglementările sunt clare, apoi la ceea ce ține de legile organice în domeniul organizării și funcționării Consiliului Superior al Magistraturii întâlnim discrepanțe.

De altfel, în doctrina constituțională lucrurile se prezintă și mai divers. Așa, spre exemplu, doctrinarul Ion Deleanu nici nu examinează acest organism constituțional, iar Cristian Ionescu examinează Consiliul Superior al Magistraturii foarte succint. Puțin mai detaliat, dar tot în formă de teze, se pronunță doctrinarii Genoveva Vrabie și Gheorghe Iancu.

Situația nu este mai bună nici în literatura autohtonă. Spre exemplu, Victor Popa, Ion Guceac și Teo Cârnaț expun în formă de teze numirea, structura și competențele Consiliului Superior al Magistraturii.

În ceea ce ne privește, considerăm oportun a examina Consiliul Superior al Magistraturii ca organ de autoadministrare judecătorească, calitate și funcție, practic, unanim recunoscute în doctrină, în plenitudinea ce o merită un veritabil organ de stat și o instituție constituțională care participă în procesul instaurării, menținerii și exercitării puterii judecătorești.

Scopul lucrării. Din cele relatate, în baza studiului efectuat asupra opiniilor doctrinarilor nominalizați, am trasat în acest articol de a examina scopul Consiliului Superior al Magistraturii – instituție constituțională în integralitatea sa atât din punctul de vedere al reglementărilor legale (constituții și legile organice respective), cât și din punctul de vedere al tratării doctrinare. Iar acolo unde, în viziunea noastră, este cazul, am formulat propriile abordări, pornind de la argumentările și rigorile științifice.

Se impune a identifica cine va asigura punerea în practică a realizării puterii judecătorești, întrucât instanțele de judecată au o funcție foarte clară: de a soluționa litigiul și de a pedepsi infracțiunile.

Practica constituțională contemporană a oferit răspunsul. Această autoritate este Consiliul Superior al Magistraturii – înzestrat cu funcții distincte, competente, în ultimă instanță, să pună în practică realizarea puterii judecătorești. Din aceste considerente, studiul de față vizează să contribuie la implementarea acestei funcții.

Cadrul juridic al materiei. Consiliul Superior al Magistraturii este instituția ce reprezintă puterea judecătorească constituită în art.122 și 123 din Constituția Republicii Moldova¹. Și potrivit art.123 alin.(2) din Constituție, modul de organizare și funcționare a Consiliului Superior al Magistraturii se stabilește prin lege organică². În același timp, art.2 al Legii nr.947/96 mai enumeră și Legea privind organizarea judecătorească nr.514 din 06.07.1995 (în continuare Legea nr. 514/1995)³; Legea cu privire la statutul judecătorului nr.544-XIII din 20.07.1995 (în continuare Legea nr.544/95)⁴; precum și alte acte normative. Printre alte acte normative, vom menționa: Legea privind selecția,

evaluarea performanțelor și cariera judecătorilor nr.154 din 06.07.2012 (în continuare Legea nr.154/12)⁵; Legea cu privire la colegiul disciplinar și la răspunderea disciplinară a judecătorilor nr.950-XIII din 19.07.96 (în continuare Legea nr.950/96)⁶, și Legea privind Institutul Național al Justiției nr.152-XVI din 08.06.2006 (în continuare Legea nr.152/2006)⁷.

1. Componenta Consiliului Superior al Magistraturii

În articolele precedente, am arătat că, în societățile contemporane democratice, justiția este o funcție distinctă și fundamentală a statului în cadrul aplicării principiului separării puterilor în stat. Iată de ce „administrarea ei reprezintă unul dintre atributele esențiale ale puterii suverane”⁸.

Iar buna administrare a justiției nu se face de la sine, ci este nevoie de un organ, care, potrivit Recomandării Rec (2010)12, să promoveze și funcționarea eficientă a sistemului judiciar. Și aceste organe sunt „Consiliile judiciare – organisme independente, stabilite prin lege sau prin Constituție, care să garanteze dependența puterii judecătorești și a judecătorilor individuali”⁹.

Urmând această recomandare, și Republica Moldova a instituit prin Constituție Consiliul Superior al Magistraturii. Potrivit art.122 din Constituție, Consiliul Superior al Magistraturii este alcătuit din judecători și profesori titulari aleși pentru o durată de 4 ani, precum și trei membri de drept: Președintele Curții Supreme de Justiție, ministrul justiției și Procurorul General.

Totodată, Legea nr.947/96 prin art.3 stabilește componența Consiliului Superior al Magistraturii din 12 membri, dintre care: trei membri se aleg de către parlament din rândul profesorilor de drept titulari, cu votul majorității deputaților aleși, la propunerea a, cel puțin, 20 de deputați în Parlament, ținând cont și de opinia reprezentanților opoziției parlamentare. Profesorii titulari nu pot fi aleși pentru 2 mandate consecutive.

La stabilirea numărului de 6 judecători, s-a ținut cont de *Carta europeană privind statutul judecătorilor* care „prevede intervenția unei instanțe independente de puterea executivă și puterea legislativă, care să cuprindă, cel puțin, o jumătate dintre judecătorii aleși de către egali lor, în concordanță cu modalități care să garanteze reprezentarea cea mai largă a acestora (p.13)”¹⁰. În acest context, potrivit art.3 alin.(4) din Legea nr.947/96, șase membri din rândul judecătorilor (ce cuprind toate nivelurile sistemului judecătoresc), inclusiv 2 membri supleanți, sunt aleși în Consiliul Superior al Magistraturii prin vot secret de către Adunarea Generală a Judecătorilor. Se consideră aleși membri și membri supleanți ai Consiliului Superior al Magistraturii judecătorii care au acumulat mai mult de jumătate din voturile celor prezenți la adunare, conform ordinii descrescătoare a voturilor obținute.

Funcția de membru al Consiliului Superior al Magistraturii, cu excepția membrilor de drept, nu pot exercita o altă activitate remunerată cu excepția activităților didactice sau științifice.

Consiliul Superior al Magistraturii este condus de către Președinte, care în conformitate cu art.6 al legii nr.947/96 are următoarele atribuții extensive:

- a) convoacă și prezidează ședințele Consiliului;
- b) coordonează activitatea Consiliului și repartizează

ză materialele spre examinare, desemnează un raportor pentru reprezentarea materialelor examinate;

c) reprezintă Consiliul în fața autorităților publice din țară și din străinătate;

d) este ordonatorul mijloacelor financiare ale Consiliului;

e) exercită și alte atribuții în condițiile legii.

Întru realizarea obiectivelor determinate în subordinea Consiliului Superior al Magistraturii funcționează trei colegii: a) colegiul pentru selectarea și cariera judecătorilor; b) colegiul de evaluare a performanțelor judecătorilor; c) colegiul disciplinar și inspecția judiciară, activitatea cărora este reglementată prin legi organice indicate și prin regulamente aprobate de Consiliul Superior al Magistraturii.

2. Funcțiile Consiliului Superior al Magistraturii

Vom menționa că nu există o singură formulă în legislația în vigoare referitor la funcțiile ce-i revin Consiliului Superior al Magistraturii. Așa, potrivit art.123 alin.(1) din Constituția Republicii Moldova Consiliul Superior al Magistraturii asigură numirea, transferarea, detașarea, promovarea în funcție și aplicarea de măsuri disciplinare față de judecători. Iar în conformitate cu art.1 din Legea nr.947/96 Consiliul Superior al Magistraturii este un organ independent, format în vederea organizării și funcționării sistemului judecătoresc, și este garantul independenței autorității judecătorești. Totodată el exercită autoadministrarea judecătorească. Pe când art.24 din Legea nr.514/95 instituie Consiliul Superior al Magistraturii ca un organ independent, format în vederea constituirii și funcționării sistemului judecătoresc, este garantul independenței autorității judecătorești și asigură autoadministrarea judecătorească.

După cum vedem în aceste două articole din legile organice menționate se utilizează termeni juridici diferiți. Într-un caz Consiliul Superior al Magistraturii este format în vederea „organizării”, iar în alt caz „constituirii”. La fel într-un caz el „exercită” autoadministrarea judecătorească, iar în altul „asigură”.

Considerăm că nu Consiliul Superior al Magistraturii constituie sistemul judecătoresc, deoarece el este constituit prin Constituție și prin Legea nr.514/92. Consiliul Superior al Magistraturii organizează funcționarea sistemului judecătoresc prin numirea, transferarea, detașarea, promovarea în funcție și aplicarea măsurilor disciplinare față de judecători.

Tot așa Consiliul Superior al Magistraturii nu „asigură autoadministrarea judecătorească” ci o exercită în modul direct.

Nici doctrina constituțională română și nici cea autohtonă nu tratează acest subiect sub diferite puncte de vedere. Așa, spre exemplu, Genoveva Vrabie vede Consiliul Superior al Magistraturii ca „organ ce sprijină activitatea de judecată fiind integrat sistemului organelor care realizează justiția, și este format din magistrați” și duce la „asigurarea independenței judecătorilor și situarea autorității judecătorești pe o poziție care «confirmă» separarea puterilor în stat”¹¹. În același timp, autoarea identifică și următoarele atribuții ale Consiliului Superior al Magistraturii: 1) propune Președintelui României numirea în funcție „a) președintelui, vicepreședintelui și președinților de sector ai Curții Supreme de Justiție; b) judecătorilor de la Curtea Supremă de Justiție”

ție; c) a celorlalți judecători; II) dispune, la propunerea ministrului de justiție, cu privire la promovarea, transferarea, suspendarea din funcție a judecătorilor, precum și încetarea funcției acestora; III) validează examenele de capacitate ale magistraților; IV) îndeplinește rolul de consiliu de disciplină a judecătorilor¹².

Doctrinarul Gheorghe Iancu vede Consiliul Superior al Magistraturii doar ca „garantul independenței justiției”¹³ de unde și duce următoarele două atribuții principale: „a) propune Președintelui României numirea judecătorilor și procurorilor...; b) îndeplinește rolul de instanță de judecată, prin sediile sale, în domeniul răspunderii disciplinare a judecătorilor și procurorilor...”¹⁴.

Alt doctrinar Cristian Ionescu consideră Consiliul Superior al Magistraturii „Un organ implicat în organizarea și asigurarea unui climat de disciplină în cadrul instanțelor”¹⁵. După cum observăm rolul Consiliului Superior al Magistraturii este redat destul de restrâns. În același timp, autorul identifică două atribuții: „propunerea Președintelui României de numire în funcție a judecătorilor și procurorilor... b) rolul de consiliu de disciplină a judecătorilor”¹⁶.

Și doctrina autohtonă nu este unanimă la acest subiect. Așa, spre exemplu, Victor Popa subliniază „Consiliul Superior al Magistraturii nu este organ judiciar, dar deoarece sprijină înlăptuirea justiției, este integrat sistemului organelor care o realizează în mod direct”¹⁷. După cum observăm, autorul împărtășește, într-o oarecare măsură, opinia dnei Genoveva Vrabie.

Ce ține de afirmația potrivit căreia Consiliul Superior al Magistraturii „este integrat sistemului organelor care o realizează în mod direct” deja ne-am pronunțat¹⁸.

În continuare, autorul menționează că potrivit reglementărilor legale „această autoritate este calificată ca organ de autoadministrare judecătorească, garant al independenței autorității judecătorești”¹⁹. Însă nu se arată prin ce se confirmă aceste calificative.

Ce ține de competențele Consiliului Superior al Magistraturii, doctrinarul arată că acesta „face propuneri Președintelui Republicii Moldova sau Parlamentului de numire, promovare, transferare sau eliberare din funcție a judecătorilor, primește jurământul judecătorului, aplică măsuri de încurajare și sancționare disciplinară în privința judecătorilor, asigură inviolabilitatea judecătorului în condițiile legii, aprobă programul pregătirii profesionale a candidatului la funcția de judecător etc.”²⁰.

Consiliul Superior al Magistraturii este privit de către Ion Guceac ca „... un organ independent, format în vederea organizării și funcționării sistemului judecătoreesc, și este garantul independenței autorității judecătorești, exercitând și autoadministrarea judecătorească”²¹. Însă elementele componente ale acestei definiții nu sunt expuse și argumentate pe larg.

Însă, consideră autorul, din definiție rezultă două atribuții fundamentale ale Consiliului Superior al Magistraturii, și anume:

- „– propunerea candidaților pentru numirea în funcție de judecător, în condițiile legii;
- îndeplinirea rolului de organ de disciplină a judecătorilor”²².

La rândul său, Teo Cârnaț face referință doar la art. 1 din Legea nr.947/46 (puțin schimbând ordinea alinea-

telor) apreciază Consiliul Superior al Magistraturii ca „un organ independent, format în vederea organizării și funcționării sistemului judecătoreesc, exercitând autoadministrarea judecătorească și este garantul independenței autorității judecătorești”²³. Autorul nu detaliază elementele opiniei și nici nu identifică vreo atribuție.

Mai este de menționat un moment, și anume, că atât doctrinarii români, cât și cei autohtoni utilizează doar termenul de „atribuții” neutilizând termenul „funcții”.

Pe când logica ne spune că atribuțiile sunt „chemate” să materializeze funcțiile organelor, instituțiilor statale, în cazul nostru – ale Consiliului Superior al Magistraturii.

Din această perspectivă, considerăm că Consiliul Superior al Magistraturii este „înzestrat” cu funcții, a căror materializare se face prin atribuții, competențe concrete, identificate în textele legale. Confirmarea opiniei noastre o găsim chiar în art.4 alin.(1), (2), (3), (4), (5) din Legea nr.947/96 prin formula: „Într exercitarea funcțiilor sale, Consiliul Superior al Magistraturii are următoarele competențe...”, precum și alin.(6) prin formula „În vederea realizării corespunzătoare a funcțiilor sale, Consiliul Superior al Magistraturii...”. Ce-i drept, funcțiile nu sunt identificate, însă în *Constituția Republicii Moldova* sunt identificate două funcții: „funcția de a asigura numirile, depășările, promovările judecătorilor și funcția de a veghea la respectarea inamovibilității judecătorilor în calitate de consiliu de disciplină”²⁴.

Analizând prevederile constituționale și ale celor din legile organice referitoare la Consiliul Superior al Magistraturii, identificăm următoarele funcții: a) formarea corpului de magistrați și cariera profesională; b) garant al independenței judecătorilor; c) de asigurare a respectării disciplinei și eticii judecătorilor; d) organizatorică; e) de control; f) autoadministrare judecătorească.

2.1. Funcția de autoadministrare judecătorească

Potrivit reglementărilor legale de ultimă oră, sunt identificate două organe ale autoadministrării judecătorești: I. Adunarea Generală a Judecătorilor; II. Consiliul Superior al Magistraturii.

I. Adunarea Generală a Judecătorilor – organ de autoadministrare judecătorească

Această ordine de enumerare se manifestă în ierarhia organelor de autoadministrare judecătorească. Cu toate acestea, competențele și funcțiile diferă, prioritate totuși având Consiliul Superior al Magistraturii.

Totuși, din punct de vedere formal, vom examina aceste organe în ordinea indicată. Astfel, potrivit art.23² alin.(1) din Legea nr.514/95, Adunarea Generală a Judecătorilor este constituită din judecătorii tuturor instanțelor judecătorești din Republica Moldova și asigură realizarea practică a principiului autoadministrației puterii judecătorești.

În același timp, art.23¹ ne dă definiția autoadministrării judecătorești

(1) Independența instanțelor judecătorești reprezintă independența organizațională și funcțională a acestora, care este realizată prin autoadministrare judecătorească.

(2) Autoadministrarea judecătorească este dreptul și capacitatea reală a instanțelor judecătorești și a judecă-

torilor (deci două subiecte) de a soluționa problemele funcționării sistemului judecătoresc în mod autonom și responsabil.

(3) Autoadministrarea judecătorească se realizează în baza principiilor reprezentativității și eligibilității *organelor autorității judecătorești*, precum și în baza angajării răspunderii organelor autoadministrării judecătorești pentru exercitarea, în mod corespunzător, a funcțiilor delegate.

Totodată, (1), art.23³ al Legii determină *Competența Adunării Generale a Judecătorilor*:

Adunarea Generală:

a) audiază raportul anual de activitate al Consiliului Superior al Magistraturii;

b) aprobă Codul de etică al judecătorului și modificările operate în acesta;

c) aprobă Regulamentul de funcționare a Adunării Generale a Judecătorilor;

d) alege, din rândul judecătorilor, membrii permanenți și câte 2 membri supleanți în Consiliul Superior al Magistraturii, în colegiul pentru selecție și cariera judecătorilor și în colegiul de evaluare a performanțelor judecătorilor și ridică mandatul acestora;

e) examinează și decide asupra altor chestiuni referitoare la activitatea instanțelor judecătorești.

(2) Pentru organizarea procedurii de alegere a judecătorilor în Consiliul Superior al Magistraturii, în colegiul pentru selecție și cariera judecătorilor și în colegiul de evaluare a performanțelor judecătorilor, Adunarea Generală a Judecătorilor constituie comisii speciale, a căror componență și mod de activitate se aprobă la ședința Adunării Generale a Judecătorilor.

II. Consiliul Superior al Magistraturii – organ permanent de autoadministrare judecătorească

Dacă Adunarea Generală a Judecătorilor se întrunește ordinar o dată pe an, atunci Consiliul Superior al Magistraturii este organul de autoadministrare judecătorească ce activează permanent. De aici atât funcțiile lui, cât și competențele întru realizarea funcțiilor sunt mai variate și mai pronunțate. Această situație este determinată atât de textul constituțional, cât și al legilor organice.

Analizând prevederile constituționale și ale celor din legile organice, *putem identifica următoarele funcții ale Consiliului Superior al Magistraturii*: 1. Funcțiile „interne”, 2. Funcțiile „externe”.

Din categoria funcțiilor interne, fac parte: a) *de administrare a instanțelor judecătorești*; b) *organizatorică*; c) *de garant al independenței judecătorului*; d) *de formare a corpului de magistrați și carieră profesională*; e) *de control*; f) *în domeniul instruirii inițiale și continue a judecătorilor și a personalului secretariatului instanțelor judecătorești*; g) *de asigurare a respectării disciplinei și eticii judecătorilor*.

Iar funcția externă este cea *de reprezentare*.

II.1. Funcțiile interne

a) Funcția de administrare a instanțelor judecătorești

Întru realizarea acestei funcții, Consiliul Superior al Magistraturii are următoarele competențe: a) audiază informația Ministerului Justiției referitoare la activitatea privind asigurarea organizatorică, materială și financiară a instanțelor judecătorești; b) examinează, confirmă și propune proiectul bugetelor instanțelor

judecătorești. Și potrivit art.22 din Legea nr.514/95, mijloacele financiare necesare bunei funcționări a instanțelor judecătorești sunt aprobate de parlament la propunerea Consiliului Superior al Magistraturii și nu pot fi micșorate fără acordul lui; c) prezintă anual Parlamentului și Președintelui Republicii Moldova un raport asupra modului de organizare și funcționare a instanțelor judecătorești în anul precedent; d) aprobă structura aparatului Consiliului Superior al Magistraturii, numește, promovează, transferă și eliberează din funcție angajații aparatului, aplică față de aceștia măsuri de încurajare și sancțiuni disciplinare; e) acordă concediile de odihnă anuale președinților și vicepreședinților instanțelor judecătorești.

b) Funcția organizatorică

Întru realizarea funcției organizatorice, Consiliul Superior al Magistraturii are următoarele competențe:

1. *Aprobă regulamentele*: a) privind criteriile și procedura de selectare a candidaților la funcția de judecător; b) de promovare în funcția de judecător la o instanță superioară.

2. *Numește membrii colegiului pentru selecția și cariera judecătorilor și ai colegiului de evaluare a performanțelor judecătorești*.

3. *Aplică măsuri de încurajare în privința judecătorilor*.

c) Funcția de garant al independenței judecătorului

Astfel, prin intermediul funcțiilor de formare a corpului de magistrați și carierei profesionale, precum și a celei de asigurare a respectării disciplinei și eticii judecătorilor, „Consiliul Superior al Magistraturii participă direct la asigurarea principiului independenței autorității judecătorești. Or, actul de numire sau de eliberare din funcție este emis numai la propunerea organului autoadministrării judecătorești”²⁵.

Așa, potrivit prevederilor art.116 din Constituție, judecătorii instanțelor judecătorești, precum și președinții și vicepreședinții instanțelor judecătorești sunt numiți în funcție de Președintele Republicii Moldova, la propunerea Consiliului Superior al Magistraturii, iar președintele, vicepreședinții și judecătorii Curții Supreme de Justiție sunt numiți în funcție de Parlament la propunerea Consiliului Superior al Magistraturii.

Din aceste reglementări, rezultă că atât Președintele Republicii Moldova, cât și Parlamentul, în fond doar consacră, prin actele emise (decret, hotărâre), decizia Consiliului Superior al Magistraturii. Și dacă Președintele Republicii este o instituție unipersonală, apoi Parlamentul este o instituție colectivă, voința căreia nu poate fi exprimată decât prin vot. Practic, se poate întâmpla ca hotărârea Consiliului Superior al Magistraturii să nu acumuleze numărul necesar de voturi nici după propunerea repetată.

În aceste împrejurări, Consiliul Superior al Magistraturii nu-și poate realiza funcția de garant al independenței judecătorului.

Din aceste considerente, propunem de a modifica alin.(4) art.116 din Constituție, atribuind competența de numire în funcție de președinte, vicepreședinți și judecători la Curtea Supremă de Justiție Președintelui Republicii Moldova.

d) Funcția de formare a corpului de magistrați și cariera profesională

Întru exercitarea acestei funcții, Consiliul Superior al Magistraturii dispune de următoarele competențe: a) de numire în funcție de președinte sau de vicepreședinte al instanței și de transferare la o instanță de același nivel sau la o instanță inferioară; b) privind desfășurarea consiliului pentru suplinirea funcțiilor vacante de judecător, de președinte sau de vicepreședinte al instanței și asigură organizarea și desfășurarea concursului; c) adoptă regulamentele: privind modul de repartizare aleatorie a dosarelor pentru examinarea în instanțele judecătorești, care asigură transparența și imparțialitatea acestui proces; privind modul de publicare a hotărârilor judecătorești.

Iar în conformitate cu prevederile art.8¹ alin.(6) din Legea nr.947/96, aceste regulamente, precum și anunțurile privind lansarea concursurilor pentru suplinirea funcțiilor vacante se publică în *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*.

I. În acest context, potrivit art.123 alin.(1) din Constituție, Consiliul Superior al Magistraturii asigură: numirea; transferarea și promovarea în funcția de judecător. Rezultă, așadar, din aceste prevederi trei situații diferite: a) numirea pentru prima dată în funcția de judecător a candidaților care au îndeplinit criteriile stabilite de regulamentul respectiv; b) transferarea se referă la judecătorii deja numiți în funcție și transferul poate fi pe orizontală, adică la același nivel (de exemplu, judecătorul la Curtea de Apel Bălți este transferat la Curtea de Apel Cahul) sau la o instanță inferioară (ex.: judecătorul de la Curtea de Apel Comrat, transferat la judecătoria din Vulcănești); c) promovarea, adică transferarea judecătorilor dintr-o instanță inferioară la o instanță superioară.

În aceeași ordine de idei, sunt desemnați președinții și vicepreședinții de instanțe.

II. Legea nr.947/96 mai prevede că tot de competența exclusivă a Consiliului Superior al Magistraturii țin propunerea prin hotărâre și eliberarea din funcția de judecător.

După adoptarea hotărârilor corespondente, Consiliul Superior al Magistraturii face propunerile respective Președintelui Republicii Moldova sau, după caz, Parlamentului Republicii Moldova.

După publicarea în *Monitorul Oficial al Republicii Moldova* a Decretului Președintelui Republicii Moldova privind numirea în funcția de judecător, Consiliul Superior al Magistraturii primește jurământul judecătorilor.

Tot în cadrul acestei funcții, Consiliul Superior al Magistraturii dispune, potrivit art.4 alin.(1) lit.e) din Legea nr.947/96, interimatul funcției de președinte sau de vicepreședinte al judecătoriei, al Curții de Apel sau al Curții Supreme de Justiție, în cazul vacanței funcției sau suspendării din funcție a acestora, până la completarea funcției vacante în modul stabilit de lege sau anulara suspendării.

(3) Instanțele judecătorești se asigură cu numărul necesar de judecători, precum și cu numărul necesar de personal în condițiile legii nr.514/95 și ale **Hotărârilor** Consiliului Superior al Magistraturii.

(4) Numărul necesar de judecători pentru fiecare instanță se stabilește în corespundere cu Regulamentul privind criteriile de stabilire a numărului de judecători

în instanțele judecătorești, aprobat de Consiliul Superior al Magistraturii, regulament public, plasat pe pagina web a Consiliului Superior al Magistraturii.

(6) Numărul de posturi vacante temporar, care pot fi ocupate în cazurile vacante temporar, se aprobă pentru fiecare instanță judecătorească de către Consiliul Superior al Magistraturii, la propunerea președintelui instanței, în termen de 15 zile după apariția vacanței postului.

(7) După încetarea vacanței temporare, în cazul când judecătorul revine la instanța în care a activat anterior, Consiliul Superior al Magistraturii, la propunerea președintelui instanței judecătorești, este obligat să-i asigure de îndată un post vacant din fondul de rezervă în cazul în care nu mai există posturi vacante la acea instanță.

(9) Posturile din fondul de rezervă se repartizează instanțelor judecătorești prin hotărârea Consiliului Superior al Magistraturii, dacă în instanțele unde judecătorul a solicitat revenirea pe post nu există posturi vacante.

(10) Includerea postului vacant în fondul de rezervă se constată la propunerea președintelui instanței, prin hotărârea Consiliului Superior al Magistraturii.

III. Potrivit art.123 alin.(1) din Constituție, Consiliul Superior al Magistraturii asigură detașarea din funcție a judecătorului, prevederi detaliate în art.20 alin.(3) din Legea 947/96 și art.24¹ din Legea nr.544/95.

Așa potrivit art.24¹ alin.(2) din Legea nr.544/95, judecătorul poate fi detașat din funcție, cu consimțământul său, prin hotărârea Consiliului Superior al Magistraturii, în scopul îndeplinirii unei funcții în cadrul Secretariatului Consiliului Superior al Magistraturii sau al Institutului Național de Justiție, pe un termen de până la 18 luni, care poate fi prelungit cu cel mult 18 luni. Iar judecătorii aleși în calitate de membri ai consiliului și în funcția de inspector-judecător în inspecția judiciară se detașează din funcție pentru toată perioada mandatului, în scopul asigurării activității Consiliului Superior al Magistraturii.

La expirarea termenului pentru care judecătorul a fost detașat din funcție prin hotărârea Consiliului Superior al Magistraturii, acestuia i se acordă funcția anterioară de judecător pe care a deținut-o până la detașare sau, cu consimțământul său, i se acordă o altă funcție de judecător echivalentă.

e) Funcția de control

Această funcție este realizată prin intermediul Inspecției judecătorești, care funcționează în subordinea Consiliului Superior al Magistraturii.

Întru realizarea acestei funcții, Inspecția judecătorească: a) verifică activitatea organizatorică a instanțelor judecătorești la îndeplinirea justiției; b) examinează petițiile cetățenilor în problemele ce țin de etica judiciară, adresate Consiliului Superior al Magistraturii, solicitând în mod obligatoriu explicația scrisă a judecătorului vizat în petiție; c) verifică demersurile care au ca obiect acordul Consiliului Superior al Magistraturii privind pornirea urmăririi penale împotriva judecătorului; d) studiază temeiurile respingerii de către Președintele Republicii Moldova sau de către Parlament a candidaturii propuse de Consiliul Superior al Magistraturii pentru numirea în funcția de judecător sau pentru

numirea în funcția de vicepreședinte ori de președinte al instanței judecătorești, cu prezentarea unei note informative Consiliului Superior al Magistraturii.

Potrivit art. 7¹ din Legea nr. 947/76 Inspekția judecătorească verifică activitatea organizatorică a instanțelor judecătorești la îndeplinirea justiției în două forme: a) controlul ordinar și b) controlul complex.

Controlul se exercită pentru a verifica: a) celebritatea procesului; b) transparența activității de îndeplinire a justiției și deschiderea față de societate; c) eficiența activității instanțelor judecătorești, a judecătorilor și a personalului instanțelor; d) respectarea Codului de etică al judecătorului; e) conduita profesională înaltă a personalului instanțelor judecătorești; f) perfecționarea continuă a performanțelor judecătorilor și ale personalului instanțelor judecătorești.

Rezultatele controlului vor fi examinate la ședința Consiliului Superior al Magistraturii.

f) Funcția de instruire permanentă

Instruirea inițială și continuă se referă la: a) judecători și b) la personalul secretariatului instanțelor judecătorești.

Dacă anterior, conform art. 15 alin. (1) judecătorul era obligat să se alieze la organizații pentru perfecționarea profesională, apoi conform art. 14 din noua redacție a Legii nr. 544/95, judecătorul este în drept să: a) beneficieze de instruire continuă în mod gratuit, în limitele stabilite de lege, b) să participe la elaborarea de publicații ori studii de specialitate, de lucrări literare sau științifice cu excepția celor cu caracter științific.

Art. 4 alin. (2) lit. f) din Legea nr. 947/96 – Funcția în domeniul instituirii inițiale și continue a judecătorilor și a personalului secretariatului instanțelor judecătorești CSM are următoarele competențe: a) desemnează judecătorii în cadrul Consiliului Institutului Național al Justiției; b) aprobă strategia privind formarea inițială și continuă a judecătorilor, prezintă opinia asupra planului de acțiuni pentru implementarea acesteia; c) examinează și prezintă opinia asupra Regulamentului de organizare a concursului de admitere în Institutul Național al Justiției, asupra programelor didactice și a planurilor de învățământ pentru cursurile de formare inițială și continuă în cadrul Institutului, asupra Regulamentului de organizare a concursului pentru suplینirea posturilor didactice, precum și asupra componenței comisiilor pentru examenele de admitere și de absolvire a Institutului Național de Justiție; d) delegă judecătorii pentru participare la seminare, conferințe, cursuri de instruire și deplasări în interes de serviciu; e) expune opinia asupra numărului de locuri scoase la concursul de admitere pentru instruirea inițială a judecătorilor în cadrul Institutului Național de Justiție; f) examinează contestațiile la hotărârile colegiului pentru selecția și cariera judecătorilor și ale colegiului de evaluare a performanțelor judecătorilor.

g) Funcția de asigurare a respectării disciplinei și eticii judecătorilor

Întru realizarea acestei funcții, Consiliul Superior al Magistraturii are, potrivit prevederilor art. 4 alin. (3) din Legea nr. 947/96, următoarele competențe: a) solicită organelor competente informațiile referitoare la declarațiile cu privire la venituri și proprietate ale judecătorilor; b) solicită organelor fiscale efectuarea controlului veridicității declarațiilor despre venituri ale membrilor

familiei judecătorilor; c) plasează pe pagina web din internet declarațiile cu privire la venituri și proprietate și declarațiile de interese personale ale judecătorilor și le menține pe tot parcursul anului.

În ceea ce privește activitatea nemijlocită a judecătorului, Consiliul Superior al Magistraturii: a) aprobă hotărâri privind petițiile cetățenilor în problemele ce țin de etica judecătorilor și în nici un caz privind fondul cauzei și decizia adoptată de către judecător la îndeplinirea actului de justiție; b) examinează contestările hotărârilor emise de colegiul disciplinar; c) validează hotărârile colegiului disciplinar; d) aplică sancțiuni disciplinare în privința judecătorilor.

II.2. Funcția externă

Funcția de reprezentare

Vom remarca, atât reglementările legale, cât și opiniile doctrinarilor nu dau o interpretare univocă acestei funcții, de fapt și sintagmele sunt diferite. Așa, potrivit art. 8 din Legea nr. 947/96, Consiliul Superior al Magistraturii în relațiile cu celelalte autorități statale este independent și se supune, în activitatea sa, doar Constituției și legilor. Totodată, Consiliul este în drept să sesizeze Parlamentul, Președintele Republicii Moldova și Guvernul cu privire la orice problemă ce ține de competența sa.

În același timp, Consiliul Superior al Magistraturii poate întreține legături cu Consiliile judiciare din alte state, semnând, în acest sens, acorduri de colaborare.

Cât privește raporturile autorității judecătorești cu Președintele Republicii Moldova, apoi potrivit art. 16 din Legea nr. 514/95, ele sunt următoarele:

Președinții și vicepreședinții judecătorilor și ai Curților de Apel sunt numiți în funcție de către Președintele Republicii Moldova la propunerea Consiliului Superior al Magistraturii, pe un termen de 4 ani. Aceștia pot deține funcțiile respective pe durata a cel mult două mandate succesive.

Președintele Republicii Moldova poate respinge propunerea Consiliului Superior al Magistraturii de numire în funcția de președinte sau vicepreședinte al judecătoriei sau al Curții de Apel doar în cazul depistării unor probe incontestabile de incompatibilitate a candidatului cu funcția respectivă, de încălcare a legislației de către acesta sau de încălcare a procedurii ce ține de selecție și promovare a lui. În cazul respingerii propunerii Consiliul Superior al Magistraturii, Președintele Republicii Moldova va aduce la cunoștință acestuia motivele temeinice ale respingerii.

Refuzul de numire în funcție sau de reconfirmare în funcție se face în termen de 30 de zile de la data parvenirii propunerii corespunzătoare. În cazul apariției unor circumstanțe care necesită o examinare suplimentară, Președintele Republicii Moldova anunță Consiliul Superior al Magistraturii despre prelungirea cu 15 zile a termenului indicat. La propunerea repetată a Consiliului Superior al Magistraturii, Președintele Republicii Moldova emite un decret privind numirea în funcția de președinte sau vicepreședinte al judecătoriei sau al Curții de Apel în termen de 30 de zile de la data parvenirii propunerii repetate.

În cazul survenirii vacanței, inclusiv în cazul expirării mandatului președintelui instanței judecătorești, funcțiile acestuia, până la numirea unui nou președinte, sunt exercitate de către un vicepreședinte al instanței

sau de către un alt judecător, desemnat de Consiliul Superior al Magistraturii.

Doctrina juridică determină raporturile autorităților judecătorești cu legislativul și executivul în felul următor:

„a) *Raporturile autorității judecătorești cu Parlamentul* constau în aceea că *organizarea și funcționarea instanțelor judecătorești se realizează numai potrivit legii*, prin care se stabilește *competența și procedura* potrivit căreia își desfășoară activitatea; prin lege se stabilesc *infracțiunile și pedepsele*.

În unele state, autoritatea judecătorească (justiția) poate interveni în activitatea legislativă prin *controlul constituționalității legilor*.

b) *Raporturile autorității judecătorești cu executivul*: constau în aceea că *numirea și avansarea magistraților aparține executivului* (șefului de stat, ministrului justiției etc.), prin procedura care să pună în evidență numai competența profesională a celor în cauză, justiția realizează *controlul legalității actelor administrative*²⁶ (prin contenciosul administrativ)²⁷.

Realizarea în practică a funcțiilor și competențelor Consiliului Superior al Magistraturii este facilitată de organele care funcționează în subordinea lui, printre care sunt: a) colegiul pentru selecția și cariera judecătorilor; b) colegiul de evaluare a performanțelor judecătorilor, ambele contribuind la aprecierea profesională a candidaților de numire, transferare sau promovare la funcția de judecător; c) colegiul disciplinar, care examinează procedurile disciplinare intentate împotriva judecătorilor; d) inspecția judiciară, competența căreia a fost deja expusă.

3. Actele Consiliului Superior al Magistraturii

De menționat că activitatea Consiliului Superior al Magistraturii este transparentă și se realizează prin asigurarea accesului societății și al mass-media la informațiile privind activitatea Consiliului. Pe marginea tuturor chestiunilor examinate la Ședințele Consiliului Superior al Magistraturii, cu excepția celor ce necesită avize sau acorduri el adoptă hotărâri.

Hotărârea se expune în scris și se semnează de președintele ședinței. Totodată, în cazul în care un membru al Consiliului Superior al Magistraturii face opinie separată, autorul o motivează și ea va fi anexată la hotărâre, fără a i se da citire.

Hotărârile Consiliului Superior al Magistraturii, ca acte administrative, pot fi contestate la Curtea Supremă de Justiție, de orice persoană interesată, în termen de 15 zile de la data comunicării, doar în partea ce se referă la procedura de emiterie/adoptare. Prevedere care prezumă obiectivitatea examinării fondului de către Consiliul Superior al Magistraturii ca organ al autoadministrării judecătorești și al independenței acesteia.

Contestațiile se examinează de un complet format din 9 judecători.

Concluzii și propuneri. Sintetizând cele menționate, putem afirma cu certitudine: Consiliul Superior al Magistraturii este veritabil organ al autoadministrării și asigurării independenței autorității judecătorești, nu emite, prin asigurarea respectării disciplinei și eticii judecătorului de a pune în practică realizarea puterii judecătorești, în cadrul separării puterilor în stat.

Pornind de la aceste deziderate și urmând dezideratele principiului separării și colaborării puterilor în stat,

propunem recunoașterea în calitate de *lege ferenda* a Consiliului Superior al Magistraturii: a) dreptul la inițiativă legislativă (art.73 din Constituție); b) dreptul de a sesiza Curtea Constituțională privind neconstituționalitatea legilor.

Totodată, privind în perspectiva reformei Procuraturii și acordarea procurorilor a statutului de magistrați, având în vedere că ei reprezintă învinuirea în instanțele judecătorești în condițiile legii, propunem a constitui Consiliul Superior al Magistraturii din două camere: 1) Camera judecătorilor; 2) Camera procurorilor.

În aceste condiții, va fi o reglementare unitară atât la nivel de Constituție, precum și de lege organică. Să nu uităm că în prezent Consiliul Superior al Procurorilor activează în baza propriului regulament adoptat prin Hotărârea nr.2-2d-1/10 din 16 februarie 2010.

Note:

¹ Constituția Republicii Moldova, în *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, nr.1 din 18.08.1994, art. 1.

² Legea cu privire la Consiliul Superior al Magistraturii nr.947-XI-II din 19.07.1996, în *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, nr.64 din 03.10.1996, art. 641. Republicat în *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, nr.15-17 din 22.01.2013, art. 65 (În continuare în text Legea nr.947/96).

³ Legea privind organizarea judecătorească nr.514/-XIII din 06.07.1995, în *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, nr.58 din 19.10.1995, art.641.

⁴ Legea cu privire la statutul judecătorului nr.544-XIII din 20.07.1995, în *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, nr.59-60 din 26.10.1995, art. 664. Republicat în *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, nr.15-17 din 22.01.2013, art. 63.

⁵ Legea privind selecția, evaluarea performanțelor și cariera judecătorilor nr.154 din 05.07.2012, în *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, nr.190-192 din 14.09.2012, art. 636.

⁶ Legea cu privire la Colegiul disciplinar și la răspunderea disciplinară a judecătorilor nr.950-XIII din 19.07.96, în *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, nr.61-62 din 20.09.1996, art. 607. Republicat în *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, nr.182-185 din 19.08.2003, art. 1018.

⁷ Legea privind Institutul Național de Justiție nr.152-XVI din 08.06.2006, în *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, nr.102-105 din 07.07.2006, art. 484.

⁸ Cârnaț Teo, *Drept constituțional*, „Print-Caro” SRL, Chișinău, 2010, p.464; *Constituția Republicii Moldova. Comentariu*, Arc, Chișinău, 2012, p.457.

⁹ Citat după *Constituția Republicii Moldova. Comentariu*, p.457.

¹⁰ *Ibidem*, p.458.

¹¹ Vrabie Genoveva, *Organizarea politico-etatică a României. Drept constituțional și instituții politice*, Cugetarea, Iași, 1999, vol.2, p.403.

¹² *Ibidem*, p.403-404.

¹³ Iancu Gheorghe, *Drept constituțional și instituții politice*, Lumina Lex, București, 2007, p.538.

¹⁴ *Ibidem*, p.538.

¹⁵ Ionescu Cristian, *Tratat de drept constituțional contemporan*, All Beck, București, 2003, p.749.

¹⁶ *Ibidem*, p.749-750.

¹⁷ Popa Victor, *Drept public*, Chișinău, 1998, p.352.

¹⁸ Vezi Arseni A., *Autoritatea judecătorească – veritabilă instituție de realizare a ramurii puterii de stat în condițiile edificării statului de drept*, în *Revista Națională de Drept*, 2013, nr.12 (158), p.13.

¹⁹ Popa Victor, *op.cit.*, p.352.

²⁰ *Ibidem*, p.353.

²¹ Guceac Ion, *Curs elementar de drept constituțional*, S.n., Chișinău, 2004, p.432.

²² *Ibidem*.

²³ Cârnaț Teo, *Drept constituțional*, „Print-Caro” SRL, Chișinău, 2010, p.457.

²⁴ *Constituția Republicii Moldova. Comentariu*, p.459.

²⁵ Hotărârea Curții Constituționale, art.9 din 27.05.2003.

²⁶ Iancu Gh., *op.cit.*, p.538.